

LLINATGES D'ELX: NOTES SOBRE DOCUMENTACIÓ GENEALÒGICA IL·LICITANA¹

Joan CASTAÑO GARCIA

L'interés per la genealogia es documenta a la ciutat d'Elx a partir del segle XVII. D'una banda, en el cas de les famílies de la petita noblesa local que intentaven sempre remuntar l'origen del seu llinatge al temps de la conquesta de la ciutat musulmana per Jaume I, el 1265. D'altra, tenim alguns exemples de la voluntat de fixar l'arbre genealògic familiar, a banda dels nombrosos expedients conservats a l'Arxiu Històric Municipal d'Elx (AHME), amb documentació necessària per a demostrar la puresa de sang o la mateixa noblesa de diversos cognoms,² en manuscrits prou significatius per a la història local.

Per exemple, Gaspar Soler Chacon, que en l'any 1625, a instàncies d'Honorat Martí de Montsí, familiar del Sant Ofici de Múrcia, va copiar la consuetud de la *Festa o Misteri d'Elx*, va incloure al final del treball la seua pròpia genealogia.³ I en 1751, quan Carles Tàrrega i Caro féu una altra còpia de la consuetud —seguint el manuscrit de Soler Chacon— va substituir l'arbre dels Soler per un recull genealògic de la família Tàrrega.⁴ Un altre manuscrit d'interés, la *Recopilación en que se da quènta de las cosas ancí antigas como modernas de la ínclita villa de Elche*, que en l'any 1621 féu Cristòfol Sans de Carbonell, conclou, precisament, amb un “Árbol de la villa de Elche”, on, en forma d'esquema genealògic, es mostren els reis i senyors feudals que havien manat sobre la ciutat.⁵

Aquest darrer autor ens ha deixat també un interessant exemple d'una falsa genealogia per la qual va intentar acusar de judaïtzant una branca de la família il·licitana dels Perpinyà i, per tant, de no correspondre-li la condició de noble. D'aquest text, anomenat *El tizoncillo de Elche* (1622), no se'n conserva l'original, sinó una còpia feta per fra Agustí Arques Jover en 1797, en la qual aquest autor il·lustrat intentava demostrar la falsedat de les afirmacions de Sans.⁶

La importància d'aquestes demostracions i de la persecució que podien patir algunes famílies per acusacions i enveges que posaven en dubte la seua honorabilitat, ens la torna a posar de

¹ Aquest text forma part de l'estudi “Els arbres genealògics de l'arxiu de la Basílica de Santa Maria d'Elx”, realitzat amb una ajuda d'investigació de l'Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert (2001), inèdit.

² Són, fonamentalment, els lligalls H/125, H/180, H/181 i H/182 que recullen dades i arbres de les famílies Beaumont, Bernabeu, Bono, Bosch, Capdevila, Carbonell, Cardona, Caro, Centelles, Cornel, Estanya, Ferriz, Garrigós, González, Llobregat, Llofriu, Luna, Martínez de Vera, Maça de Liçana, Morant, Pasqual de Ibarra, Reig i Spuche.

³ Pere IBARRA i RUIZ, *El Tránsito y la Asunción de la Virgen*. Tip. Agulló, Elx, s.d. [1933]. Tot i que Ibarra transcriu el manuscrit de Gaspar Soler, no inclou l'esmentada genealogia.

⁴ C. TÀRREGA i CARO (1992). *Consuetud de la Festa de la Verge i Mare de Déu, Maria Santíssima de l'Assumpció*. Ed. a cura de J. CASTAÑO i GARCIA, M. Pastor. Elx (Papers d'Elx), p. 50-68.

⁵ C. SANS DE CARBONELL, *Recopilación en que se da quènta de las cosas ancí antigas como modernas de la ínclita villa de Elche* (ms. de 1621 conservat a l'AHME). Existeix una edició, amb pròleg de J. Gómez Brufal, feta per la Llibreria Atenea, Elx, 1954. I encara una edició facsímil —sorprenentment sense cap introducció clarificadora, ni notes— feta per l'Institut Municipal de Cultura, Elx, 2000.

⁶ BIBLIOTECA GABRIEL MIRÓ D'ALACANT, *El Tizoncillo de Elche. Papel infame escrito por Christoval Sans de Elche, año de 1622 para tiznar (aunque falsamente) varias familias limpias de aquella villa. Con varios instrumentos y reflexiones que evidencian la falsedad y malicia de dicho Tizoncillo y causas de haberse escrito este infame papel* (Vegeu R. NAVARRO MALLEBRERA, «Papeles infames», a *Festa d'Elx*, núm. 45 [1991], p. 37-119; s'aporta una reproducció facsímil del manuscrit).

manifest l'esmentat Carles Tàrrega i Caro, que va redactar un manuscrit, conservat a l'Arxiu Històric Municipal d'Elx, on va anotar els membres de les famílies elxanes que eren negres, esclaus, nou convertits i esclaus alliberats.⁷

DOCUMENTACIÓ GENEALÒGICA

Tot aquest interès genealògic ha originat un bon conjunt documental que es conserva als arxius locals. Per exemple, a l'AHME, a més dels expedients esmentats, existeixen dos volums d'una certa extensió. El primer és un llibre manuscrit en foli, de 211 fulls, relligat en pergami, on es recullen arbres genealògics i notícies de les famílies Tàrrega, Malla, Maça de Liçana, Sempere, Caro, Sequeira, Porlier, Perpinyà, Buch i Miralles, tot i que el llibre es refereix fonamentalment a la família Tàrrega. Com s'indica al full 46, *Libro y árbol de genealogía comprensivo de las líneas de ascendencia y descendencia relativos a los apellidos o linajes de Sequeira, Tàrrega, Porlier, Perpiñán, Buch, Miralles, y otros pertenecientes a las mismas familias con todos los correspondiente a cada una de ellas, del modo que a continuación se expresan bajo las casas correspondientes*, conté arbres amb cercles entrelaçats i numerats, i en cada cas es dona notícia de l'origen del llinatge, així com de matrimonis i defuncions, testaments, herències, vincles formats, inventaris de béns dels membres de les famílies, etc.⁸

El segon manuscrit és també en foli, amb 599 pàgines, relligat en pasta i titulat *Noticias genealógicas de familias nobles que han tenido residencia en esta ciudad y de algunas otras con quienes han enlazado, por Don Luis Gonzaga Llorente de las Casas. Tomo 1º. Elche, año 1890*. En aquest es recullen notícies de les famílies Llorente, De las Casas, Medina, Ruís de Sax, Arias, Aguilar-Tablada, Ceva, Esclapés, Malla, Mena, Ortiz de Rodrigo, Ordoñes de Villaquirant, Pasqual, Santacília, Tàrrega, Miralles de Imperial i Miralles, marqués de Carrús.⁹

En els diferents arbres i notícies recopilades es dona notícia dels llinatges (origen, antiguitat, referències bibliogràfiques, branques, etc.), explicació de la personalitat i dades dels personatges que ocupen cada quadrícula de l'arbre, segons referència numèrica, amb dades de bateigs, matrimonis, testaments, fills, benifets, vincles, etc., amb còpia, de vegades, dels documents originals. A més, els arbres de les famílies apareixen il·lustrats amb escuts en color.

Tanmateix, el conjunt documental referit a llinatges locals més important és, sens dubte, el conservat a l'Arxiu de la Basílica de Santa Maria (ABSME). Està format, d'una banda, per tres llibres relligats en pergami en què apareixen copiats els registres matrimonials de les tres parròquies existents a Elx durant el set-cents: Santa Maria (1575-1710), Sant Salvador (1560-1709) i Sant Joan Baptista (1610-1727).¹⁰ Les anotacions matrimonials, ordenades cronològicament, apareixen assenyalades amb els cognoms dels contraents que sobreixen dels marges, de forma que es facilita la recerca. El primer cognom del marit s'escriu a l'esquerra dels fulls del registre, i el de la muller a la dreta. A més, aquests tres volums de còpies són uns dels pocs documents conservats en aquest sentit, ja que els llibres originals de matrimonis —llevat d'algun volum aïllat— desaparegueren en els incendis de les citades esglésies, el 20 de febrer de 1936.

⁷ AHME, C. TÀRREGA i CARO, *Este quaderno formado por abecedario es de apellidos que he hallado con la notta de negros, esclavos, nuevos convertidos y libertinos; por sola curiosidad sin intención de ofender a nadie y si por caso, alguno fuesse descendiente de estos y se justificase, tenga paciencia, como otros la han tenido, padeciendo por muchos años, una falza y maliciosa ympostura, que después ha permitido Dios que se aya averiguado la verdad y limpieza en que he intervenido yo Carlos Tàrrega y Caro asta oy año 1760* (Sig. H/144-53) (Vegeu R. NAVARRO MALLEBRERA, *op. cit.*, p. 89-119; també s'aporta reproducció facsímil del manuscrit).

⁸ AHME, Sig. b/193.

⁹ AHME, Sig. b/236.

¹⁰ ABSME, Sig. 3, 155 i 158, respectivament; vegeu A. M. ÁLVAREZ FORTES i J. CASTAÑO GARCIA (1996). *El archivo parroquial histórico de la Basílica de Santa María de Elche*. Ajuntament d'Elx, Elx (Sèrie Gran, 1).

Un altre apartat del conjunt documental està format per tres lligalls en què, classificats en carpetes per cognoms, s'arreglaven un total de tres-cents cinquanta-nou documents, de diferent grandària i origen, que són apunts, cartes, esborranys, anotacions, etc. referides a noranta llinatges d'Elx: Alonso, Anton, Anton de l'Olmet, Areco, Armella, Balaguer, Berenguer, Bernabeu, Blasco, Bonmatí, Botí, Bru, Caro, Castaño, Cerdà (o Serdà), Esclapés, Escòrcia, Espín, Estaràs, Fenoll, Fuentes, Garcia, Gomis, Granés, Hernández, Irlés, Joan, Lafuente, Llanos, Macià, Malla, Martínez, Martínez de Vera, Masquefa, Medina, Mestre, Miralles, Navarro, Ortiz de Jacobo, Pareja, Parres, Pasqual, Pasqual de Ybarra, Pastor, Penalba, Peral, Peres, Peres de Sarrió, Perpinyà, Pomares, Quiles, Quirant (o Villaquirant), Ramon, Ripoll, Riso, Rodríguez, Ruís de Chinchilla, Ruís de Lope, Ruís de Mendoza, Ruís de Sax, Ruís del Trotador, Sánchez, Sánchez-Rojas, Sansano, Santacília, Segarra, Selva, Sempere, Sènsio, Sepulcre, Serrano, Sevilla, Soler, Soler de Cornellà, Soriano, Tarí, Tàrrega, Torreblanca, Torres, Travalon, Tremiña (o Tremiño), Trullols, Uberna, Urban, Valero, Verdi, Vicente, Villena i Vives.¹¹ Aquests papers van ser utilitzats, juntament amb els llibres matrimonials descrits, per a redactar la part fonamental d'aquest conjunt. Aquesta es compon de quatre llibres de grans dimensions, que han perdut l'enquadrernació original de cartoné, de la qual només queden algunes restes amb senyals d'atac biològic, on es recullen dos-cents quaranta arbres genealògics de cent trenta cognoms de famílies il·licitanes, ja que hi ha cognoms amb més d'una branca.¹²

Els arbres, formats per quadrícules lligades entre si, recullen els noms dels cònjuges i, generalment, el lloc i la data de la unió matrimonial. A més, són freqüents les anotacions marginals de testaments, vincles hereditaris, cartes matrimonials i d'altres referències semblants dels membres de la família, obtingudes dels registres notariaus, municipals i eclesiàstics. En tres casos concrets —famílies Agulló, Gomes i Villaquirant— es presenta un dibuix a tinta negra de l'escut nobiliari del cognom. Tampoc no solen manca-hi algunes dades conegudes per l'autor de l'obra per tal d'identificar els personatges relacionats. Així, hi ha explicacions personals —“casà en Índies”, “mut”, “negre”, “esclau”, “llibertí”, “prevere”, “metge”, “peraire”, etc.—, de procedència —“genovés”, “de França”, etc.— o, fins i tot, de malnoms pels quals eren conegudes algunes famílies o algun dels seus membres, de manera que les referències queden ampliades. La documentació que ens forneixen aquests quatre llibres i els tres lligalls esmentats anteriorment abraça en termes generals, com en el cas dels registres matrimonials, des dels últims anys del segle XVI fins al final del segle XVIII.

Tot aquest conjunt documental ja fou donat a conèixer per Joan Gómez Brufal —arxiver de la Basílica de Santa Maria, de qui oferim algunes dades biogràfiques tot seguit— en els anys 1954 i 1955.¹³ A més d'allò que hem vist, informava de l'existència d'altres tres llibres que contindrien uns mil cinc-cents cognoms, amb abundants escuts nobiliaris dibuixats a tot color i nombrosos antecedents de successions familiars. Malauradament, aquests tres últims toms desaparegueren de l'arxiu esmentat vers els anys seixanta del segle XX, sense que es conega actualment on són.

¹¹ ABSME, Sig. 145/3, 145/4 i 146/1. Aquesta documentació ha estat transcrita per nosaltres al treball d'investigació esmentat a la nota 1.

¹² ABSME, Sig. 159, 160, 161 i 162: Adsuar, Ager, Agueda, Aguilar, Agulló, Alamo, Alarcón, Alcaraz, Aldeguer, Alisent, Almodóvar, Alonso, Amad, Amorós, Anton, Armella, Arasil, Arques, Ausiàs, Avellan, Ayala, Azsorín, Azuar, Barceló, Batiste, Beneito, Benito, Berbegal, Bernabeu, Bernad, Blasco, Bono, Bordonado, Borreguero, Botella, Botí, Box, Brotons, Bru, Brufal, Bufart, Campello, Cerdà, Coves, Chorro, Dies, Embid, Esclapès, Espí, Esplà, Estevan, Esteve, Fenoll, Ferrandes, Ferrero, Fuentes, Ganga, Garcia, Gomes, Gomis, Granés, Graña, Ibarra, Iborra, Irlés, Ivarra, Lafuente, Layglecia, Macià, Maestre, Malla, Marco, Martínez, Mas, Maçon, Medina, Mena, Micó, Mira, Miralles, Morales, Moxica, Navarro, Ordoñez, Ortís de Jacobo, Ortís de Rodrigo, Pasqual, Pastor, Penalba, Peral, Peres, Perpinyà, Pomares, Quiles, Ripoll, Rizo, Robles, Rodríguez, Roman, Ruís de Llanos, Ruís de Mendoza, Villa-Quirant, Sala, Sanches, Sans, Sansano, Santacília, Segarra, Selva, Sempere, Sènsio, Sepulcre, Serra, Serrano, Sívori, Soler, Soriano, Sorruto, Tarí, Tàrrega, Torreblanca, Torres, Travalon, Uberna, Urgilles, Valero, Verdi, Visente, Vives i Zaragoza.

¹³ J. GÓMEZ BRUFAL, “Los libros de las genealogías ilicitanas”, *Información*, Alacant, 15 d'agost de 1954 (reproduït en el seu llibre *Escritos y conferencias*, recopilació i notes de J. CASTAÑO GARCIA, CEPA, 103, Alacant, p. 45-47). I també, “Los libros de las genealogías ilicitanas”, *Hidalguía*, núm. 11 (juliol-agost, 1955), p. 545-548.

Per la nostra banda, els documents genealògics encara conservats a l'arxiu de Santa Maria van ser emprats per a fer una aproximació antroponímica que donà com a resultat una petita classificació de noms i cognoms il·licitans a partir de les dades recollides en llibres i esborranys.¹⁴

AUTORS

Tot i que Joan Gómez Brufal pensava que tota aquesta documentació genealògica havia estat obra de dos autors, Joan de Ivarra de Sansano i mossén Jacint Martínez Garcia, un estudi més aprofundit dels manuscrits ens fa pensar que ens trobem davant de l'obra successiva, i acumulativa, de diverses persones —la majoria del segle XVIII— interessades per diferents motius en col·leccionar aquest tipus de notícies genealògiques, als quals cal afegir al propi Gómez Brufal, que va continuar recopilant dades i va produir alguns documents nous, incorporats a les carpetes corresponents. Actualment podem dir que als lligalls es conserven papers d'almenys cinc autors destacats i d'altres que en nombre indeterminat proporcionaren algunes dades esporàdiques o feren algun arbre aïllat. Si seguim un ordre cronològic, els autors esmentats són els següents:

1. CARLES TÀRREGA I CARO (Aiora, 1687 - Elx, 1769). Va nèixer el 17 de maig de 1687 a la ciutat d'Aiora, tot i que degué venir a Elx de molt menut i quedà vinculat a aquesta ciutat ja de per vida, perquè com ell mateix diu en l'esmentada consuetat, “pues encara que yo só nat y bategat en la villa de Ayora de este bisbat de Oriola, em confesse en la devoció a esta soberana Señora com a patrici y morador y que desige morir y ser en lo seu amparo soterrat en la sua església” i, de fet, va fer traslladar el registre del seu bateig des del llibre parroquial de l'església de la seua ciutat natal al de Santa Maria d'Elx.

Fou fill de Jeroni Tàrrega i Caro i de Francesca Valenciano. Es va casar amb Lluïsa Caro el 4 de setembre de 1720, després d'aconseguir una dispensa papal de Clement XI per ser cosí germà de la seua dona, i tingué dos fills, Jaume, que va morir fadrí, i Margarita. Carles Tàrrega va ser requeridor o capità de la costa marítima d'Elx i autor, com hem vist, d'una còpia de la consuetat de la *Festa d'Elx*, datada l'any 1751. En l'any 1765, ell mateix, son fill Jaume i son nebot Antoni —representat per sa mare, viuda— promogueren un plet contra el Consell municipal per a reclamar el dictamen de noblesa que el cognom Tàrrega ostentava des de 1541, segons va reconèixer la Reial Cancelleria de Granada. És molt possible que aquest plet promoguera l'interés de Tàrrega per recollir antecedents genealògics que apareix reflectit en els diferents manuscrits que ja hem esmenat. L'autoria de Carles Tàrrega d'una part de les notícies genealògiques conservades a l'Arxiu de Santa Maria es confirma amb alguna carta amb dades rebuda per ell mateix i amb alguns arbres genealògics, on podem comprovar la semblança de lletra si la comparem amb la de la seua consuetat. Podem atribuir a Carles Tàrrega arbres conservats en les carpetes de les famílies Anton, Bru, Caro, Joan, Llanos, Martínez de Vera, Ortiz de Jacobo, Peres de Sarrió, Perpinyà, Ruís, Soler, Soler de Cornellà, Tàrrega, Travalon, Trullols, Uberna i Villena.

2. JOAN DE IVARRA DE SANSANO (Elx, ? - 1797?). El mateix Joan Gómez Brufal atribueix a aquest autor els tres volums genealògics actualment desapareguts de l'arxiu: dos llibres relligats en pergami amb els antecedents de successions familiars, així com un tercer, trobat després —Gómez no clarifica on es va trobar, tot i que sembla que no fou a l'Arxiu de Santa Maria—, que

¹⁴ J. CASTAÑO GARCIA, “Una font documental del segle XVIII per a l'estudi de l'onomàstica il·licitana”, a A. MANENT i J. VENY (eds.) (1988). *Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey*, II, PAM, Barcelona, p. 5-23.

duia la següent anotació: *Libros genealógicos de todas las familias de la villa de Elche, escritas de la mano de Juan de Ivarra de Sansano en el año 1773*. I en la mateixa portada es llegia una altra anotació que deia “Y después yo don Jacinto Martines Garcia lo compré de Xavier Sansano, sacristán de San Juan y criado del dicho Ivarra, en el año 1797, juntamente con los otros dos tomos de genealogías que escribió el mismo Juan Ivarra, de Sansano”.

De Joan de Ivarra no hem pogut aportar més notícies de les que presentà Gómez Brufal ja que no ha estat possible localitzar els tres volums genealògics esmentats ni cap altra dada al respecte. Sabem que era d'Elx, que es va casar el 17 de maig de 1758 amb Margarita Sansano, filla d'Antoni i Gertrudis Aznar, i que la seua obra genealògica, com hem vist, la va heretar un germà de la seua dona, anomenat Xavier Sansano.

Segons la descripció feta per Gómez Brufal, aquests volums donaven diferent informació. En un d'ells es van copiar tots els antecedents familiars, data dels matrimonis, nombre de fills, origen del llinatge, circumstàncies de l'establiment a Elx, etc. En un segon, es va posar en net l'anterior i es van completar les dades. I, en el tercer, es van quadricular els plecs de paper i es van realitzar els arbres familiars amb alguns detalls interessants. Per exemple, els individus religiosos —preveres o freres— s'assenyalen amb el dibuix d'un bonet, o d'una cara ovalada, en el cas de monja professa. També es dibuixaren escuts d'armes de les famílies següents: Alamo, Anton, Areco, Aznar, Beltran, Borreguero, Bru, Bernabeu, Cárdenas, Caro, Castillo, Ceva, Clemente, Coquillat, Esplà, Gómez, Ivarra, Malla, Martín Cortés, Martínez de Vera, Meléndez, Miralles de Imperial, Ortiz de Rodrigo, Perpinyà, Ruís de Sax, Soler de Cornellà, Tàrrega, Vaíllo de Llanos i Villaquirant. Precisament, el detall del dibuix del bonet al costat de membres de famílies que foren religiosos, ens fa pensar que l'arbre genealògic de la família Parres que es conserva entre els esborranys de Santa Maria està fet per aquest autor.

3. MOSSÉN JACINT MARTÍNEZ GARCIA (Elx, ? - 1803). El gros de la documentació genealògica custodiada a Santa Maria és obra d'aquest prevere, com ho demostra la uniformitat i la semblança de la lletra al llarg dels manuscrits conservats: els tres volums que copien els registres de matrimonis de les tres parròquies històriques d'Elx, els quatre volums amb arbres genealògics i una gran part dels fulls solts i esborranys. Com també va anotar Gómez Brufal, l'interès d'aquests manuscrits, a banda de l'estrictament genealògic, és el seguit de “notas marginales que hacen referencia a cláusulas testamentarias y capitulaciones matrimoniales.”¹⁵

Pel que fa a la personalitat de mossén Martínez, podem dir que va nàixer a Elx i que sos pares van ser Jacint Martínez i Thomasa Garcia, casats en l'església de Sant Joan, el 15 de juny de 1733. Va ingressar en el clergat d'Elx en l'any 1762, fou sots-xantre de l'església de Sant Salvador d'Elx, posteriorment, possiblement cap al 1768, va ser traslladat amb el mateix càrrec a Santa Maria, quan ja apareix en les actes de les juntes eclesiàstiques de l'actual basílica.

Ocupà mossén Martínez alguns anys el càrrec de mestre de cerimònies interí i d'arxiver de l'església de Santa Maria. També fou familiar del Sant Ofici a Guardamar. En el seu testament, fet davant de l'escrivà Gaspar Linares el 21 de setembre de 1803 —va morir el dia 25 del mateix mes—, on manifesta ser comissari i notari de la Inquisició —cosa que podria explicar en part la seua afecció genealògica— i resident numeral de Santa Maria, a banda de nomenar marmessors, disposar els detalls del seu soterrament i destinar pràcticament tots els seus béns per a misses per la seua ànima, destaquen dues mandes referides als seus llibres. La primera d'elles diu:

¹⁵ J. GÓMEZ BRUFAL, *op. cit.* (*Hidalguía*), p. 547.

Otrosí: Asimismo lo es el ordenar, como desde luego ordeno, el que luego yo fallezca, se trasladen y depositen en el Archivo de la sobredicha Ynsigne Yglesia Parroquial de Santa María todos los papeles y libros que existen en mi poder tocantes a matrimonios, bautismos y otras curiosidades particulares, los quales se hallan manuscritos, para que existiendo en el expresado Archivo colocados por sus archiveros, puedan en lo sucesivo facilitarse al público, para los fines que a éste interesan, que seguramente les será de alguna utilidad.¹⁶

Com veiem, va llegar els seus propis treballs genealògics i els que havia comprat a Joan de Ivarra a l'Arxiu de Santa Maria. D'altra banda, la seua recerca de dades genealògiques en arxius forans queda provada amb l'existència d'algunes cartes adreçades a ell —cosa que ens permet saber que vivia prop del convent mercedari de Santa Llúcia d'Elx—, amb dades d'algunes famílies, i que es conserven als lligalls esmentats. A més, la seua fama com a entès en matèria genealògica apareix confirmada per una referència que fa Josep Montesinos en el seu famós manuscrit *Compendio histórico oriolano*, al mateix temps que posa en dubte la seua formació en altres aspectes històrics:

Respondo al célebre mosén Jacinto Martínez de García, presbítero, y digo que se podía haver ahorrado el entrar en el comercio literario del que dista largas jornadas su limitado talento; y mas confeçándome él mismo sobre la mesa de mi estudio en el año de 1794 que en la Historia tenía poco o ningún comercio o conocimiento por carecer de buenos libros en su patria; pero sí tenía mucha práctica en el asunto de genealogías de las familias de Elche por el continuo manejo de los papeles del archivo de Santa María de Elche, que era con lo que me podía ayudar en algo.¹⁷

Podem atribuir a la mà de mossén Jacint Martínez un conjunt d'esborranys fets sobre paper de doble foli. Aquest paper ja està usat parcialment i deu provenir d'un antic volum de registres de cens atorgats per mossén Berthomeu Morrelles, perquè aquest, en l'angle superior esquerre dels fulls, anota les dades del cens, la persona o persones que deuen fer els pagaments, el notari davant el qual es fa l'acte i la data en la qual calia cobrar les anualitats; així mateix deixà anotats alguns cobraments efectuats que fluctuen, segons els censos, entre el 1549 i el 1553. Alguns d'aquests arbres foren posteriorment copiats en net —de vegades es conserva esborrany i còpia nova— i, després, transcrits a un dels quatre grans volums de genealogies ja esmentats.

4. MOSSÉN JACINT REDON (Catí, ? - Elx, 1798). En alguns dels papers que transcrivim, com deiem, es veu la mà, pel cap baix, de dues persones. Tot i que la majoria de les dades semblen recollides per mossén Jacint Martínez, en alguns arbres s'afegiren noves dades que, per la comparació de la lletra amb altres documents de l'Arxiu de Santa Maria, semblen de mossén Jacint Redon. I solament d'aquest Redon són també alguns arbres fets en papers, generalment de mides irregulars, amb quadrícules també irregulars, sense tanta cura com els anteriors. Es conserven arbres de mossén Redon a les carpetes de les famílies Armella, Berenguer, Bonmatí, Botí, Castaño, Estaràs, Fuentes, Granés, Hernández, Medina, Navarro, Pareja, Rodríguez, Ruís, Sevilla, Tremiño, Urban i Valero.

Redon era natural de Catí, prevere i mestre de capella de Santa Maria d'Elx, nomenat pel bisbat en 1748. Resident numeral de Santa Maria, va ocupar altres càrrecs eclesiàstics, com a racional del clergat de Santa Maria l'any 1778 i també arxiver de l'església fins l'any 1798, en què va morir. En el seu testament, fet el 17 d'octubre de 1798 davant l'escrivà Francesc Gil

¹⁶ "Testamento de don Jacinto Martínez, presbítero (21 de septiembre de 1803, ante Gaspar Linares)". AHME, *Décimo séptimo protocolo de las escrituras y contratos públicos recibidos por mí Francisco Xavier Linares de Peres...* (1803) (Sig. SHPN/1319), f. 161.

¹⁷ BIBLIOTECA FERNANDO DE LOAZES D'ORIOLA, JOSEF MONTESINOS PÉREZ, *Compendio histórico oriolano*, vol. XI (1795), f. 363 [microfilm].

d'Agulló, on va llegar tots els seus béns a l'església de Santa Maria, es llig:

También mando y lego al ante dicho Joaquín Redon, mi sobrino, todos los papeles de música, libros, notas y árboles de las familias y desposorios de las parroquiales de esta villa para que les sirvan de guía para aclarer las dispensas que necesitan los que traten de matrimonio que con esta aplicación le podrá servir de entretenimiento y alguna utilidad y, al mismo tiempo, con ello obsequiará a nuestros próximos por estar algo instruido en la materia y en caso de no querer usar de dichos papeles, los depositará en el archivo de dicha insigne iglesia de Santa María.¹⁸

Com veiem, les notes i els arbres genealògics degueren passar a Santa Maria —dels musicals, no se n'ha conservat cap— i, com indica el mateix Redon, el seu interès estava en el control de la consanguinitat en els matrimonis.

5. JOAN GÓMEZ BRUFAL (Elx, 1912 - 1982). Nomenat arxiver de Santa Maria a partir de 1952, va fer una primera ordenació de la documentació conservada i la seua afecció a la genealogia el féu donar a conèixer els esmentats manuscrits i a realitzar algunes investigacions al respecte o a continuar alguns arbres familiars fins els seus dies. Així, en algunes de les carpetes dels lligalls conservats —Llanos, Pastor, Peral, Rodríguez, Sánchez-Rojas, Serrano, Travalon, Tremiño i Verdi— es conserven alguns fulls manuscrits i mecanografiats amb arbres d'algunes famílies que, sia per relació familiar o, sia per amistat, va confeccionar Gómez Brufal.

Va cursar estudis de Filosofia i Lletres a la Universitat de València i va dedicar part dels seus esforços intel·lectuals a analitzar el passat d'Elx, especialment el relacionat amb l'església de Santa Maria i amb la *Festa* —recordem que també era arxiver del Patronat del *Misteri d'Elx*. Per exemple, va donar a conèixer la personalitat de mossén Lluís Vich, primer mestre de capella de la *Festa d'Elx*, de Cristòfol Sans, autor de la *Recopilación...* que ja hem esmentat, i va documentar l'actuació de l'escultor Nicolau de Bussy en l'església de Santa Maria.¹⁹

Gómez Brufal va ser secretari particular de l'alcalde d'Elx Josep Ferrández Cruz (1957-1961), responsable de l'Oficina Municipal d'Informació i Turisme i secretari del Centre Local d'Iniciatives Turístiques d'Elx. L'any 1978 va ser nomenat membre corresponent de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València.

* * *

Com veiem, la genealogia, considerada com una disciplina auxiliar de la història, que es defineix com la ciència que estableix el parentiu entre persones i llinatges i n'estudia l'origen, la descendència i les aliances, és, com ja s'ha dit, una bona font per a l'estudi de l'onomàstica. I l'aproximació —com en el cas d'Elx— als diferents tipus de documentació genealògica i als estudiosos que treballaren en aquest camp, pot donar a conèixer dades d'interès per a futures investigacions. Cal treballar, per tant, en el buidat exhaustiu dels nostres arxius que ens aportaran, sens dubte, bons materials per avançar en aquesta tasca.

¹⁸ ABSME, *Quaderno o libro de la testamentaria de mossén Jacinto Redon, residente numeral que fue de esta ynsigne iglesia parroquial de Santa María*, 1798 (Sig. 24/10), s.f.

¹⁹ Vegeu J. GÓMEZ BRUFAL, *Escritos y conferencias*, op. cit.